

Levél a kormányzati vezetőknek (elküldve: Gyurcsány Ferenc, Bajnai Gordon, Lamperth Mónika, Kiss Péter)
Küldve: 2007 augusztus 23

Jobb lesz-e a gyerekeknek?

Az Országgyűlés május végén országgyűlési határozattal szinte egyhangúan elfogadta a „Legyen jobb a gyermekeknek” Nemzeti Stratégiát. A stratégia célja az, hogy három év alatt érzékelhetően, egy generáció alatt radikálisan javuljon a gyerekek helyzete, csökkenjen a szegénység, a kirekesztés, közeledjenek egymáshoz a gyerekek esélyei. A Stratégia szinte egyhangú elfogadása azt jelzi, hogy a képviselők többsége megértette: a jövő fenntartható gazdasági fejlődése és a társadalmi kohézió erősítése nem kis mértékben ezen a programon múlik. A program 25 évre szól, első három éves szakasza 2007- ben indult el. Azaz a stratégia megvalósításának már el kellett (volna) kezdődnie.

A megvalósításhoz pénz kell. A Stratégia szövege szerint „A szegénység forráshiány. Forráshiányt többletforrások nélkül nem lehet megszüntetni”. Forrást jelent, ha több szülő dolgozik, ha nőnek az alacsony keresetek, ha a helyi közösség összefog. Ám „a közös felelősségek vállalásához szükség van a központi újraelosztás (magyar vagy uniós) többletforrásaira is.” Közérthetőbben: a gyerekek helyzetének javításához szükséges pénz jó részét az államnak kell biztosítania - magyar vagy európai forrásból.

Amit eddig e pénzek tervezett sorsáról tudok, azt a gyermekesély program szempontjából aggasztónak látom. Az alábbiakban öt, szigorúan a Stratégiához kapcsolódó aggályt fogalmazok meg, egy-két példával illusztrálva.

a) A költségvetés – a konvergencia programra hivatkozással – nem tervezi sem rövid, sem középtávon a gyermekeket és családokat *közvetlenül* érintő ellátások egymással összhangban lévő jelentős javítását sem a pénzbeni, sem a természetbeni ellátásoknál, sem a gyermekeknek és családjuknak nyújtott szolgáltatásoknál. Noha köztudott, hogy a többgyerekes családok helyzete a többiekénél rosszabb, és hogy (a KSH legújabb közleménye szerint) *2004 és 2006 közt romlott*, nincs napirenden helyzetük kiemelt javítása, a sokgyermekesek családi pótlékának a többiekénél nagyobb arányú emelése. Ugyancsak nincs bővülő költségvetési előirányzat a gyermekeknek és családoknak nyújtott szolgáltatások bővítésére, minőségének javítására.

b) A „Legyen jobb a gyermekeknek” Nemzeti Stratégia nem, hogy huzóerő, kiemelt téma nem lett az Az Új Magyarország Fejlesztési Tervben (ÚMFT), de még mellékszál is alig. Az „elvi megalapozásnál” rövid utalás van rá az „egészségmegőrzés, valamint a társadalmi befogadás és részvétel” címszó alatt. A 2. fejezet, ‘A stratégia megalapozása’ korrekt helyzetelemzést ad a gyerekek helyzetéről. Az itt megemlített kérdésekre azonban nincs semmilyen érdemi válasz ‘A stratégia meghatározásánál’ (3. fejezet), sem a célok, sem a prioritások között. A stratégia 3. prioritása a „Társadalmi megújulás”. Ezen belül van szó gyermekekről, de mindig mellékszálként (pl. ismét az „egészségmegőrzés, stb.” keretében). A probléma teljes komplexitása elsikkad a részletekben. Az 1.2.4 alfejezet megemlíti – mintegy előzetes védekezésésként - hogy a társadalmi egyeztetések alapján e kérdés nagyobb súlyt fog kapni az operatív programokban.

c) Az ÚMFT operatív programjaiban és akcióterveiben azonban alig kapnak helyet a közvetlenül a Stratégiához kapcsolódó kérdések, projektek. A Gyermekesély zászlóshajó – röviddel nagyon hangsúlyos bejelentése után – gyakorlatilag kiürült. A közoktatás korszerűsítését szolgáló tervek, „A XXI. Század Iskolája Zászlóshajó” súlya szerencsére nagyobb. Igaz, a közoktatás javítása a Gyermekesély program része. Azonban a közoktatás csupán egy elem. A Stratégia sikertelen lesz, ha a család és a gyerekek létfeltételeinek általános javítására nem irányul elég figyelem.

d) Az ÚMFT részletes megvalósítási dokumentumaiban teljesen elsikkad a Stratégia komplexitása. A tárcákon belüli, illetve tárcák közötti érdekkülönbségek, illetve a konkrét és szűk célt meghatározó nyílt pályázatok nem teszik lehetővé, hogy egy-egy településen, kistérségben, vagy akár az egész országban összehangolt fejlesztések induljanak el.

e) Nincs megoldva a Stratégia kormányzati szintű szervezése, egyeztetése, összehangolása, ellenőrzése. A MEH-en belül működő Gyerekprogram Irodának erre sem jogosítványai, sem forrásai nincsenek. A tárcák törekvéseinek illetve az ÚMFT keretében elosztott forrásoknak az összehangolásához szükséges politikai döntések csak a közigazgatás legfelsőbb szintjén hozhatók meg.

f) Ezen közben minden kormányzati fórumon és cselekvési területen erősödik az anyagi helyzethez kötött ‚rászorultsági elv‘ érvényesítésének, az önfelelősség erősítésének, a közfelelősség korlátozásának szándéka. Ez tapasztalható minden olyan területen is, amelyek a társadalom, illetve a gyerekek integrált nevelése érdekében fontosak, pl. az egészségügyi, a szociális ellátásokat és szolgáltatásokat érintő, esetenként az oktatási reformoknál.)

Összegezve:

A „Legyen jobb a gyermekeknek” Nemzeti Stratégia sikerét jelenleg kormányzati szintű visszhangtalanság, forráshiány és politikai határozatlanság veszélyeztetik. Ennek következményei beláthatatlanok de előre láthatók.

Budapest, 2007. augusztus 21.

Ferge Zsuzsa